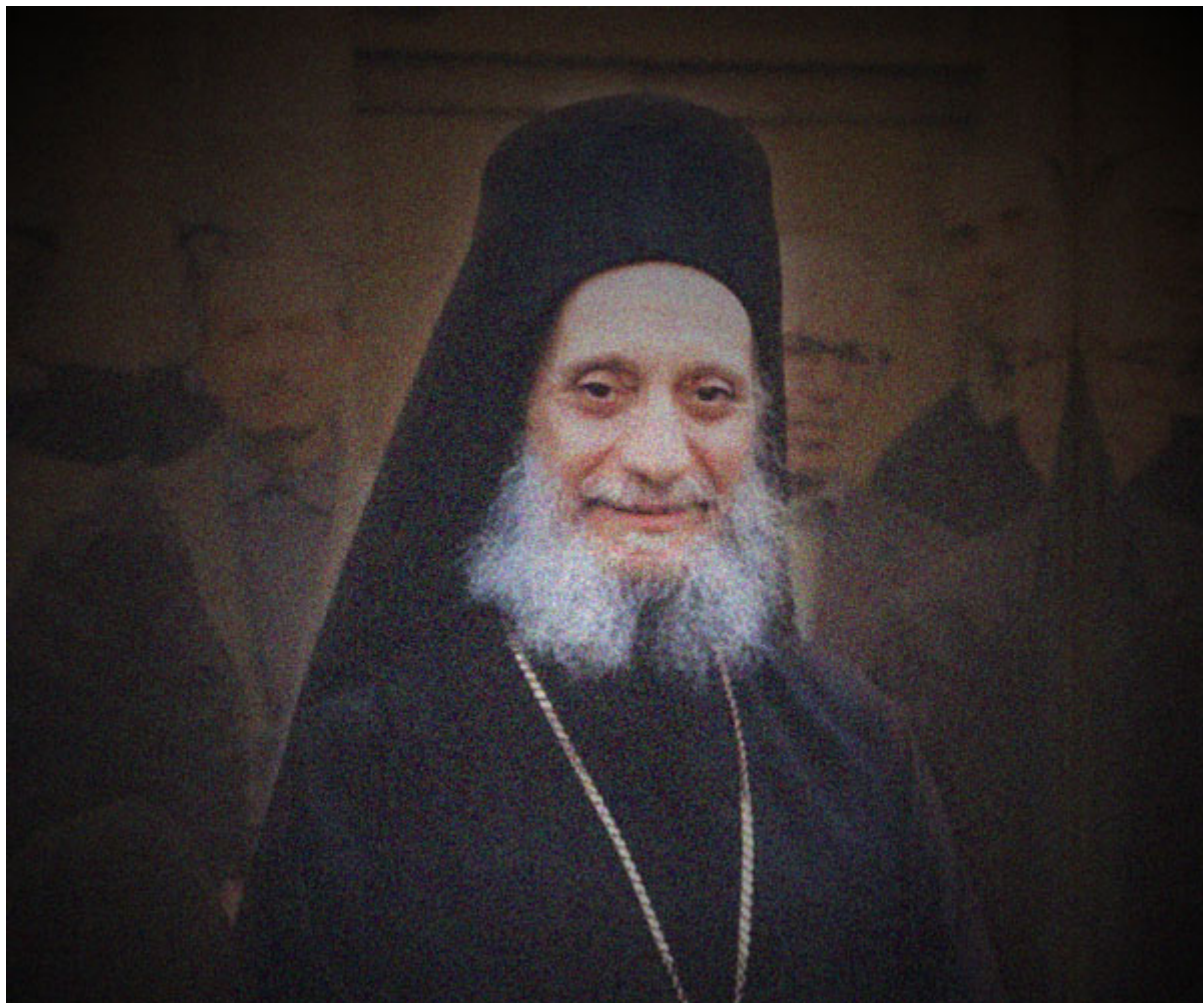

10 Νοεμβρίου 2014

Πατέρες της Εκκλησίας και προληπτική ιατρική

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η πατερική σκέψη ακολουθεί, ερμηνεύει και εξηγεί τη βιβλική. Οι πατέρες, όπως φάνηκε από τις εκτενείς αναφορές μας σε προηγούμενες ενότητες, το ζήτημα της ασθένειας και της θεραπείας δεν το βλέπουν μόνο από τη βιολογική, αλλά κυρίως από την πνευματική πλευρά. Η ασθένεια δεν είναι μόνο βιολογικό, αλλά πνευματικό φαινόμενο και ο άνθρωπος δεν έχει ανάγκη θεραπείας μόνο του σώματός του, αλλά πρώτιστα της ψυχής και του πνεύματός του. Έτσι τους ενδιαφέρει πρώτα η αντιμετώπιση των πνευματικών νοσημάτων, των παθών, η οποία συνδέεται και με σωματικές εκδηλώσεις. Αντιμετωπίζουν λοιπόν τα πνευματικά νοσήματα με δύο τρόπους: προληπτικά και θεραπευτικά^[1].

Θα μπορούσαμε να πούμε, χωρίς ιδιαίτερο κίνδυνο να σφάλουμε, ότι όπως και για την ιατρική, έτσι και για την ποιμαντική η πρόληψη είναι προτιμότερη της θεραπείας. Οι πνευματικές ασθένειες, τα πάθη, όπως και οι σωματικές ενδέχεται πάντοτε να αφήνουν τραύματα δυσεπούλωτα στην ψυχή του ανθρώπου, τα οποία μπορεί να τον ταλαιπωρούν και να υποτροπιάζουν για καιρό, ακόμη και μετά τη θεραπευτική τους προσέγγιση. Η πρόληψη στο πνευματικό επίπεδο βοηθά τον

άνθρωπο να παραμείνει υγιής, χωρίς να λάβει πείρα σοβαρών ασθενειών, ενεργοποιώντας τις πνευματικές του δυνάμεις και τα αισθητήρια.

Ένας βασικός τρόπος πρόληψης για την ποιμαντική της Εκκλησίας είναι ο συμβουλευτικός. Μέσα από τη ζωή της, το κήρυγμά της, τα μυστήρια και κυρίως το πρόσωπο του πνευματικού πατρός, η Εκκλησία συμβουλεύει, νουθετεί και παροτρύνει για την αποφυγή καταστάσεων οι οποίες θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην πρόκληση πνευματικών ασθενειών. Βέβαια για τον κάθε χριστιανό ο οποίος ζει σε μία ανοιχτή και πλουραλιστική κοινωνία, όπου πολλά πράγματα πνευματικά νοσηρά, από τα πιο χονδροειδή έως τα πιο λεπτά, του «σερβίρονται» ως φυσιολογικά από διάφορες μεριές, είναι δύσκολο να τα διακρίνει και ακόμη πιο δύσκολο να διαφυλαχθεί.

Για τον λόγο αυτό η Εκκλησία προβάλλει στο πρόσωπο των πνευματικών-πατέρων καθοδηγητών το χάρισμα της διακρίσεως το οποίο είναι ένας έτερος βασικός τρόπος εφαρμογής της πρόληψης. Βασικός κανόνας της πνευματικής ζωής είναι ότι κανείς δεν σώζεται μόνος, αλλά εν κοινωνία με την Εκκλησία από την οποία λαμβάνει ενίσχυση[2]. Άλλος βασικός κανόνας είναι το «μη εμπιστεύου εις εαυτόν [3]», για πράγματα που δεν γνωρίζει κάποιος και που χρειάζονται τη μακρόχρονη πείρα της Εκκλησίας και το φωτισμό του Αγίου Πνεύματος. Οι πατέρες αναγνωρίζουν από πολύ νωρίς την προληπτική αξία της διακρίσεως στο πρόσωπο του πνευματικού πατρός. Ο Άγιος Ιωάννης ο Σιναΐτης, στον λόγο του Προς Ποιμένα τονίζοντας την αξία της πρόληψης λέει: «Αν σου δόθηκαν μάτια, για να προβλέπεις τα κύματα, ας δίνεις καλές και σαφείς οδηγίες σε όσους ταξιδεύουν μαζί σου στο πλοίο. Διαφορετικά θα είσαι και εσύ αίτιος του ναυαγίου, αφού εσύ ανέλαβες, περισσότερο από όλους τους άλλους που είναι αμέριμνοι, την κυβέρνηση του πλοίου»[4].

Ένας τρίτος τρόπος πρόληψης είναι η νήψη. Η νήψη αποτελεί βασικό στοιχείο και αρετή του ασκητικού ιδεώδους της Εκκλησίας. Έχει άμεση σχέση με την πνευματική συμβουλή και τη διάκριση. Διαφέρει όμως στο ότι εναποθέτει την ενέργειά της κυρίως στην ενεργοποίηση των εσωτερικών δυνάμεων και αισθητηρίων του ίδιου του χριστιανού. Η νήψη θεωρείται από τους πατέρες ως «... μέθοδος πνευματική. Εμπαθών νοημάτων και λόγων και πονηρών έργων, πάμπαν τον άνθρωπον συν θεώ απαλλάττουσα. Χρονίζουσα και προθύμως οδευομένη»[5]. Η λέξη νήψη παράγεται από το ρήμα νήφω, που σημαίνει βρίσκομαι σε εγρήγορση. Συνιστά την πνευματική εκείνη μέθοδο σύμφωνα με την οποία, ο αγωνιζόμενος χριστιανός με τη βοήθεια του πνευματικού καθοδηγητή του μαθαίνει να φυλάγεται από οτιδήποτε βλάπτει την πνευματική του υγεία: βλαβερές σκέψεις, λόγους και πράξεις. Τονίζοντας την αξία της νήψεως ως μέσου πρόληψης ο Γέρων Αιμιλιανός Σιμωνοπετρίτης λέει ότι: «Τα εμπαθή νοήματα λοιπόν έχουν μία εξέλιξη. Όταν εμείς τα ανεχώμεθα, μας κατακτούν και γίνονται λόγοι· στην αρχή εσωτερικοί, αλλά από την πολλή μας αδυναμία και εξωτερικοί, μπορεί δηλαδή να τους

εκφράσωμε, οπότε γίνονται έργα.[\[6\]](#)» Η νήψη δρα τόσο θεραπευτικά όσο και προληπτικά. Βοηθά τον άνθρωπο να καθαρίσει τον εαυτό του και η μακροχρόνια, συνεχής και πρόθυμη εφαρμογή της προφυλάσσει τον άνθρωπο από την πνευματική ασθένεια[\[7\]](#).

Ο τέταρτος τρόπος πρόληψης, έχει σχέση και με τους τρεις προηγούμενους, αλλά έχει περισσότερο κοινωνικό χαρακτήρα. Συνίσταται στην αποφυγή δημιουργίας και πρόκλησης καταστάσεων που θα θέσουν τους άλλους, τον πλησίον δηλαδή, σε κίνδυνο πνευματικής ασθένειας. Ο χριστιανός έχει ευθύνη με άλλα λόγια όχι μόνο για τη δική του πνευματική υγεία, αλλά και για την υγεία όλων των μελών του σώματος της Εκκλησίας. Είδαμε στο πρώτο μέρος της εργασίας μας ότι η επιδημιολογία προσπαθεί να εκπαιδεύσει ολόκληρους πληθυσμούς και κοινωνικά σύνολα να προφυλάσσουν την δημόσια υγεία[\[8\]](#). Σε πρακτικό επίπεδο αυτό μεταφράζεται από την ανάληψη ευθύνης από το κάθε άτομο ξεχωριστά. Η υπεύθυνη όμως ατομική στάση αντανakλά στη δημόσια υγεία. Η Εκκλησία είναι η κατ' εξοχήν κοινωνία και μεριμνά τόσο για τη σωματική όσο και για την πνευματική υγεία των μελών της. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι τα μέλη δέχονται παθητικά τη φροντίδα της, αλλά συμμετέχουν υπεύθυνα και ενεργητικά. Οι πνευματικοί και διακριτικοί γέροντες συμβουλεύουν να προλαμβάνονται εκείνες οι καταστάσεις που μπορεί να οδηγήσουν σε κοινωνικό, ψυχικό και πνευματικό χωρισμό από τους αδελφούς μας[\[9\]](#). Η προσεκτική και προληπτική μας στάση είναι αυτή που εξασφαλίζει την τιμή και την αξιοπρέπεια του πλησίον μας και διαφυλάττει την ενότητα του εκκλησιαστικού σώματος[\[10\]](#).

Σημειώσεις

[\[1\]](#) Jean Claude Larchet, *Η θεραπευτική των πνευματικών νοσημάτων*, τομ. Β', Αποστολική Διακονία, Αθήνα, 2008, σελ.

[\[2\]](#) Ν. Κόϊου, *Θεολογία και εμπειρία κατά τον γέροντα Σωφρόνιο*, σελ. 144.

[\[3\]](#) Αρχιμ. Σωφρονίου, *Άσκησις και θεωρία*, σελ. 55.

[\[4\]](#) «Ει έλαβες όμματα προβλέπειν τα κύματα, πρόλεγε τοις εν τω πλοίω σαφώς, ει δε μη, συ ευρίσκη του ναυαγίου παραίτιος, ως παρά πάντα, πιστευθείς την κυβέρνησιν αμερίμνως». Ιωάννου Σιναΐτου, *Λόγος εις τον Ποιμένα, Ωρωπός Αττικής*, 1992, σελ. 386.

[\[5\]](#) Αρχιμ. Αιμιλιανού Σιμωνοπετρίτου, *Λόγοι περί Νήψεως: ερμηνεία στον Άγιο Ησύχιο*, Αθήνα, 2007, σελ. 2-3, 8-9 και 16-18.

[\[6\]](#) Ό.π., σελ. 9.

[\[7\]](#) Ό.π. 16-17.

[\[8\]](#) Βλ. σελ. 17.

[\[9\]](#) Πρβλ. Αρχιμ. Αιμιλιανού, *Λόγοι Ασκητικοί: ερμηνεία στον Αββά Ησαΐα*, Αθήνα, 2005, σελ. 90.

Παρατήρηση: Η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει την παρουσίαση - υπό τη μορφή σειράς άρθρων - της διπλωματικής εργασίας "Η Βιοηθική Θεώρηση της Προληπτικής Ιατρικής" που εκπόνησε η θεολόγος Δήμητρα Μπότσαρη υπό την επίβλεψη του καθηγητή π. Βασίλειου Καλλιακμάνη, στη θεολογική σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.